

25 jaar in dienst van de Nederlandse imkerij

Ton Thissen

164

Aan de carrière van Christ Smeekens in de imkerij kun je zien op welke wijze de Nederlandse overheid gaandeweg haar handen heeft afgetrokken van de bijenhouderij. Na diverse reorganisaties is de overheidsbemoeienis teruggebracht tot het instellen van een vervoersverbod bij een AVB-uitbraak en het subsidiëren van projectmatig onderzoek door PPO-Bijen. Dat zag er in 1979 heel anders uit. Het was het jaar waarin Christ Smeekens door het Ministerie van Landbouw werd aangesteld als voorlichter in dienst van het Consulentenschap in Algemene Dienst voor de Bijenteelt in Nederland. Sinds december 2005 is hij met FPU, zoals dat tegenwoordig heet.

Al vroeg was Christianus Cornelius Smeekens (1948) bij de bijen betrokken. Nog maar vier jaar oud kon hij het niet laten een stokje door de vliegspleet van de kasten van zijn opa te steken met alle gevolgen van dien. Christ: 'Mijn opa was boer en imker en overleed in 1958. Mijn vader wilde geen bijen en toen kreeg ik ze. De buurman van mijn opa hield ook bijen. Ze waren maatjes. Die buurman heeft mij toen het vak geleerd. Op 10-jarige leeftijd was ik dus al imker. Grote indruk maakte het zwermen op mij. Een natuurgebeuren van formaat. Met de daaraan hangende flauwekul van met zand gooien en met deksels slaan. Ook kan ik me nog goed herinneren hoe er vanuit ons dorp Ulvenhout naar de fruitbloei in Zeeland werd gereisd. Met paard en wagen werden de kasten bij de diverse imkers opgehaald; zo'n 20 à 30 kasten per wagen die dan op een verzamelpunt in het dorp werden overgeladen op een vrachtwagen'.

Een advertentie

Naast een beginnerscursus volgde hij aan de HAS een opleiding in levensmiddelentechnologie. Dat resulteerde in een functie bij een conservenfabriek in Etten-Leur. Hij hield zich daar zes jaar bezig met productontwikkeling en de kwaliteitscontrole. Toen verscheen er in 1979 een advertentie van het Ministerie van Landbouw waarin een voorlichter bijenteelt gevraagd werd. 'Ik was jong, had een hogere beroepsopleiding gevolgd en was sinds mijn 10^e jaar vertrouwd met bijen. Ik kreeg die baan en werd verbonden aan de Ambrosiushoeve te Hilvarenbeek. Ik kende de Ambrosiushoeve al van excursies die we maakten in het kader van diverse bijencursussen.

De stichting Ambrosiushoeve deed op de eerste plaats aan onderzoek. Daarnaast had er voorlichting plaats aan individuele imkers en werd er door een leraar in Algemene Dienst onderwijs verzorgd voor aanstaande bijenteeltleraren. Ik werd aangesteld als voorlichter voor Zuid-West-Nederland (Brabant vanaf Tilburg, Zeeland en Zuid-Holland). Zuid-Oost-Nederland werd bestreken door Lei Hensels en Noord-Nederland door Jan van den Eijnde. In die dagen trok de mijtziekte *Acarapis* veel aandacht vanwege de slachting destijds onder de bijenvolken in Engeland. In de grensstroken met België en Duitsland vond bemonstering plaats. De monsters (50 bijen per volk) werden in Hilvarenbeek onderzocht. Bij een positieve uitslag werd een vervoersverbod ingesteld dat wel vier jaar van kracht was. Na een onderzoek op Ameland werd in 1985 de acarapismeldplicht afgeschaft. Afgezien van die acarapisproblematiek was je als voorlichter meestal op pad naar imkers met b.v. sterfteproblemen en bemiddelde je in gevallen van spuutschade. Daarnaast werkte je mee aan het onderzoek van de Ambrosiushoeve. In de winter verzorgde je lezingen in jouw gebied. De samenwerking met de plaatselijke imkersverenigingen was effectief en verliep op een prettige wijze. De daarvoor noodzakelijke kennis vergaarde je uit de onderzoeken die op de Ambrosiushoeve plaatsvonden en uit het lezen en bestuderen van de bijenbladen uit het buitenland. Zodoende werd voor mij de scheidingslijn tussen voorlichting en onderzoek steeds vager.'

Zwermen maakt indruk op me; een natuurgebeuren van formaat.

Reorganisaties

In 1985 liet het Ministerie van Landbouw weten dat de voorlichters bijenteelt meer moesten samenwerken met de consulentschappen voor akker- en tuinbouw, waartoe ook de fruitteelt en glastuinbouw gerekend werden. Een ingrijpende reorganisatie. Christ Smeekens kwam zo te werken bij het consulentschap voor akker- en tuinbouw te Barendrecht. Christ: 'Het grote goed ervan was dat men het belang van bijen voor de land- en tuinbouw begon in te zien. De directe aandacht voor de imker kwam wel in het gedrang, maar het inzicht en de daaruit volgende praktijk dat bijen en hommels de handbestuiving in de glastuinbouw konden overnemen, won steeds meer veld. Ik werd gaandeweg naast bijenexpert bestuivingdeskundige. Mij wachtte de mooie taak de tuinders die alles weten van planten te koppelen aan de imkers die alles weten van bijen. Ik vind deze periode het hoogtepunt in mijn loopbaan. Maar dan komt er in 1990 weer een volgende reorganisatie. De kern ervan: de privatisering van alle voorlichtingsdiensten bij de consulentschappen. Voor geld moet men niet meer bij het ministerie van landbouw zijn, maar bij de doelgroepen. Dat was voor de tak bijenteelt niet haalbaar. Toch wilde de LNV een vinger in de pap houden waar het de bijenteelt en de bestuiving betrof. Het IKC werd opgericht: het informatie- en kenniscentrum van LNV. Mijn taak werd het de voorlichters in de fruitteelt en de glastuinbouw in te werken: het maken van instructiemappen en inwerkprogramma's. Mijn standplaats: Ambrosius-hoeve te Hilvarenbeek. Ik was weer thuis. Als IKC'er schreef ik ook jarenlang mijn bijdrage 'Nieuws van de Ambrosius-hoeve' voor het blad BIJEN. Dan waren er natuurlijk de lezingen over de relatie tussen bijen en de bestuiving. In die tijd heb ik ook een rapport geschreven over de beruchte vermeende

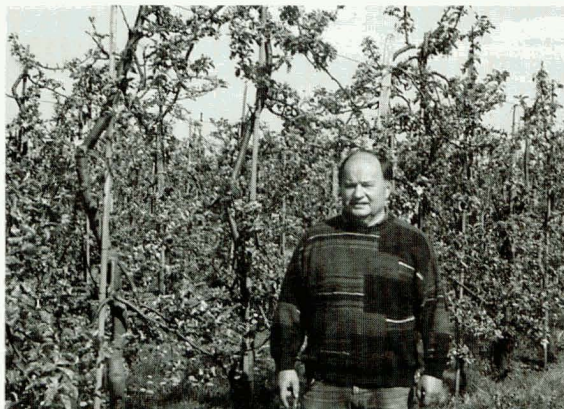
concurrentie tussen honingbijen solitaire bijen. Bij Natuurmonumenten bleken de natuurbeheerders daar uiteenlopende opvattingen over te hebben. De bedoeling van het rapport was die verschillen op te heffen en op één lijn te komen.'

Nog meer reorganisaties

'In de periode 1990-2005 volgde nog een aantal reorganisaties, waarbij ook mijn functie telkens betrokken was. Die functie kreeg dan weer eens een andere naam, maar inhoudelijk veranderde er voor mij betrekkelijk weinig. Tot in september 2003 de Ambrosius-hoeve in Hilvarenbeek werd opgeheven en het onderzoek en de voorlichting werd overgeheveld naar Wageningen. De WUR (Wageningen Universiteit en Researchcentrum) moest het internationaal kenniscentrum worden voor de land- en tuinbouw en daar hoorde ook de bijen en de bestuiving bij. Men sprak in de bijenwereld vanaf nu niet meer van de Ambrosius-hoeve, maar van PPO-Bijen, zoals men ook sprak van PPO-Champignons en PPO-Glastuinbouw. Voor mij was daarmee de uitstraling die de Ambrosius-hoeve altijd had op de imkerij voor een groot deel verdwenen. Ik merkte ook dat de doelgroep, de Nederlandse bijenhouders, zich niet of nauwelijks in Wageningen thuis voelde. Ik heb het daar erg moeilijk mee gehad. Ik had niet meer het gevoel de belangen van de Nederlandse imkers voor de volle 100% te kunnen behartigen. Toen mij in 2005 een 55+-regeling werd aangeboden ben ik daarmee tenslotte dan ook akkoord gegaan. Ik had kennelijk teveel imkersbloed in de aderen om me bij deze laatste reorganisatie van harte aan te sluiten.'

Koekelberg 3

Na ons gesprek belopen wij zijn domein Koekelberg 3, dat naast zijn tot woonhuis verbouwde boerderij uit een aantal weilanden bestaat, een kippenschuur waarin caravans gestald staan, een schuur waarin hij klussen kan, een kippenhok annex ren, een flink gazon en een moestuin en natuurlijk ook een bijenstand. Van hieruit heeft hij naar het zuiden zicht op de autosnelweg en naar het westen op het Mastbos voorbij het riviertje de Mark. Het is het laatste huis van de Koekelberg. Aan dit domein kan hij de komende jaren zijn aandacht geven alsook aan de bijenvereniging Ulvenhout waarvan hij nog steeds lid is. Plotseling breekt de zon door. We zien samen de eerste hommelmkoningin van 2006. Het is een akkerhommel. Ik moet zo langzamerhand opstappen om op tijd thuis te zijn. Christ heeft vanavond muziekrepitatie in De Harmonie in Ulvenhout. Hij speelt er trombone.

LNV wilde een vinger in de pap houden waar het de bijenteelt en de bestuiving betrof.